

(ISSN: 2587-0238)

Baykal, T. & Kılıç, F. (2021). A Metasynthesis Study of Creativity on Preschool Education in Turkey, *International Journal of Education Technology and Scientific Researches*, 6(15), 1285-1316.

DOI: <http://dx.doi.org/10.35826/ijetsar.343>

Article Type (Makale Türü): Research Article

A METASYNTHESIS STUDY OF CREATIVITY ON PRESCHOOL EDUCATION IN TURKEY

Tuğçe BAYKAL

Phd Student, Mersin University, Mersin, Turkey, tugceseyhun@gmail.com
ORCID: 0000-0002-1498-5694

Figen KILIÇ

Asistant Professor, Mersin University, Mersin, Turkey, figenkilic@mersin.edu.tr
ORCID: 0000-0002-2546-2549

Received: 04.04.2021

Accepted: 15.07.2021

Published: 14.08.2021

ABSTRACT

Every individual has the potential for creativity. The important thing is that this potential can be revealed. This is possible by supporting the creativity of individuals, providing them with opportunities and creating environments that can improve their creativity. Childhood is a time of unlimited purity and imagination. This period is the most important process in the development of creativity. As the child grows, his experience increases and his creativity will develop if his experiences are related to creativity. For this reason, the most important period is the pre-school period, which covers the period from the birth of the child to the primary school age. Thus, it is very important to carry out studies that support creativity in preschool education. The aim of this study is to examine the theses, articles and notifications about creativity in preschool education conducted by Turkish researchers in Turkey by using meta-synthesis method and to reveal the tendency of creativity in preschool education. In addition, another aim of the study is to raise awareness that the emphasis on creativity in preschool education is an important step towards supporting the development and progress of individuals and societies. Thus, it is thought that the research will support both the literature and the work to be done on creativity for teachers in preschool education. It will also guide preschool teachers in gaining different perspectives on creativity, in the activities they do in their classrooms and in their approaches to their students. For meta-synthesis, 11 studies that provide qualitative data for studies conducted in the field of preschool education in Turkey were selected. Studies providing only quantitative data and non-Turkish studies are excluded. The characteristics of the studies used in meta-synthesis were separated according to the author, the method of the research, data collection tools, sample group, data analysis, and study type. "What results have been obtained in research on creativity in preschool education?" by examining the research results related to the sub-problem, the definitions of creativity, the importance of creativity in early childhood, the factors that develop and hinder creativity, activities in creativity, creativity in preschool education programs were created and the results were evaluated under these themes.

Keywords: Preschool education, creativity, meta-synthesis, early childhood

INTRODUCTION

The development of technology in the world and the continuous renewal of knowledge have put individuals into a rapid process that forces them to constantly update their knowledge and they must have the skills to question, research, and interpret to do so. In this process, societies comprising individuals who maintain a researcher, interrogator, creative, and critical perspective and are able to synthesize what they learn will always be one step ahead. Societies having such individuals owe this privilege to the education they provide for them. This education process is also expected to promote creativity.

Creativity has features such as coming out of one's shell, walking away from the main path, discarding the usual thought patterns and using productive thought chains, spotting gaps, disruptive or missing elements, and developing relevant solutions, and making hypotheses, testing, and changing them when necessary (Adigüzel, 2012). Given that today is the age of knowledge generation, creativity is an important concept that should exist within this period. Thus, looking at events, situations, or objects from multiple perspectives and finding solutions with several options is of great significance (Yenilmez & Yolcu, 2007). Every individual is born with the potential for creativity. Creativity is therefore a characteristic that can be developed and increased throughout life (Gale, 2005; Routledge, Gute, Gute, Nakamura, & Csikszentmihalyi, 2014). In childhood, imagination, curiosity, and creativity are at the highest level. Children play, sing, dance, draw, tell stories, and make riddles in a natural way. They perform them instinctively, not knowing what they are doing is creativity (Glăveanu, 2011). The preschool period encompasses the period from the child's birth up to primary school age. Preschool years are defined as the golden age of creativity (Garner, 1982). Preschool education develops the self-concept and self-control in children by creating environments that allow their self-disclosure, helps them to gain a self-confident independent personality and supports their reasoning ability, creativity, and imagination by offering environmental stimuli (Ömeroğlu, 1990; Yazar, 2007). Creative practices in the preschool years of childhood are known to affect the subsequent developmental period in a positive way (Alfonso-Benlliure, Meléndez, & García-Ballesteros, 2013). In addition, in the Preschool Education Curriculum of the 2013-2014 school year, it was emphasized that creativity development should be a top priority (MoNE, 2013, p. 16). Currently, the Preschool Education Curriculum of the 2013-2014 school year is under implementation.

Considering the qualitative studies on creativity in preschool education in the world, Alfonso-Benlliure, Meléndez, and García-Ballesteros (2013) conducted an evaluative study of the creativity program for preschool children. As a result of this study, they concluded that the characteristics of creativity increased after the applied program. Cheung and Leung (2013) studied the creative pedagogy beliefs of preschool teachers. They concluded that teachers should be supported in integrating creativity into the curriculum and developing creative activities and that the pedagogical beliefs could guide the policy. As such, Ariffin and Baki (2014) studied teacher beliefs and practices for increasing the creativity of preschool children. They categorized the teacher beliefs into classroom environment, teaching methods, and teacher characteristics. Further, they stated that activities should be enacted effectively in order to increase creativity. Philip (2017) investigated how preschool teachers

conceptualize creativity and how they present it in their classes. He concluded that teachers conceptualize creativity as games and discovery and do creative activities, games, and practices by using materials that support creativity. In addition, Aljashaam (2017) studied preschool teachers' perspectives on creativity in the Kingdom of Saudi Arabia and reported that three common themes of intelligent and talented, artistic, and unique emerged from description of teachers from creativity. Teachers believed that classroom environments with activity corners foster positive improvements in preschool students' creativity. As a result of his study on creativity and creative practices in two preschools in Bangkok, Thailand, Udomtamanupab (2020) noted that teachers focus on general terms of creativity such as innovation, originality, and elaboration, but they ignore the learning environment and classroom context in practice. However, in Turkey, when we look at the qualitative studies related to creativity in preschool education, Kılıç (2013) examined the metaphoric perceptions of preschool teachers regarding the concept of creativity. Her study revealed that when defining creativity, teachers use concepts such as producing a new product, generating different solutions to problems, and going beyond the patterns. Also, in terms of metaphoric conceptualization, they mostly use concepts like independence and going beyond the limits, which reflects the flexibility dimension of creativity. She concluded that teachers prioritize the importance of producing things when explaining creativity. Alkuş and Olgan (2014) conducted a study to determine the opinions of pre-service and in-service teachers on creativity in early childhood education. They concluded that teachers believe that for teachers to eliminate barriers against creativity, school administrators should facilitate the development of consciousness regarding the fact that creativity in early childhood can be developed more easily, try to have teachers and school executives acquire skills for the creative curriculum through in-service training and seminars, raise awareness of parents, and create flexible classroom environments. In a study that Kanak (2015) conducted to reveal the prospective preschool teachers' mental images about the concept of creativity through metaphors, the created metaphors comprised "Animal", "Human", "Object", "Nature", "Action", "Abstract", and "Concrete" categories and the category of nature was metaphorized the most among these categories. In addition, Özer and Polat (2019) explored the parents' experiences concerning the development of children's creativity in preschool period. They found that the children of parents with a high socioeconomic level were more creative but parents with a low socioeconomic level tried to support their children's creativity using available resources, and the parents at the top socioeconomic level were more likely to get things ready rather than producing.

Considering the literature, there was no meta-synthesis study in Turkey examining creativity in the field of preschool education. Hence, this study might fill this gap in the literature. In addition, hundreds of thousands of young people graduating from universities every year come across with limited job opportunities as they step into the labor market plus the number of graduates and employment do not move along equally (Vatansever & Yalçın, 2018; Bora, Erdoğan, Bora, & Üstün, 2016). The number of people to be preferred for the same job is quite large. It could be argued that in achieving this supply-demand balance, unique ideas, original perspectives, privileged qualities brought by a broad world of dreams will be reasons for preference among the applicants for the same job and take it one step further. Individuals should have different perspectives, include their original

thoughts and perspectives, and make a difference to be distinguished from their environment in today's world. The individual effort to be unique and original will form the infrastructure for creating value-added professions and business areas when it finds a collective application area. It will be an expected outcome for creative individuals to create creative societies and creative societies to create states with a high level of welfare. Given that the preschool period has a very important role in the social, physical, and mental development of children in raising creative individuals, this study which focuses on creativity studies in preschool education is expected to raise awareness concerning the fact that improving the personal satisfaction of individuals and the welfare of society by influencing the growth of creative individuals is a chief initiative and that a general review of existing studies is expected to contribute to the field.

The aim of this study was to examine the existing studies on creativity in preschool education conducted by Turk researchers in the forms of theses, articles, and conference proceedings using a meta-synthesis method and to reveal inclinations towards creativity in preschool education. The study sought answers to the following questions; What are the objectives of studies on creativity in preschool education? , Which sample groups are preferred in studies on creativity in preschool education? (students, teachers, parents) , What methods are used in studies on creativity in preschool education? (descriptive, experimental, survey, mixed-methods, observational, etc.) , Which data collection tools are used in studies conducted on creativity in preschool education? , What are the resultant findings of studies on creativity in preschool education? Considering that the preschool period has a very important role in the social, physical and spiritual development of children in raising creative individuals; It is expected that this research will create awareness that focusing on creativity studies in preschool education is an important initiative in increasing the individual's personal satisfaction and social welfare by influencing the development of creative individuals, and it will contribute to the field by making a general evaluation of the studies.

METHOD

Research Design

A meta-synthesis study was employed in this study in that the aim was to carry out a qualitative analysis of existing research on creativity in preschool education in Turkey and to determine the overall inclination. Meta-synthesis studies aim to interpret, evaluate, and reveal the differences and similarities of qualitative findings of studies in a specific field and make new inferences (Walsh & Downe, 2005; Polat & Ay, 2016). Meta-synthesis studies require a systematic approach to the collection and analysis of qualitative studies, focusing on the findings of these studies, and using qualitative methods to synthesize these findings (Sandelowski & Barroso, 2003). The study was conducted according to Enhancing Transparency in Reporting The Synthesis of Qualitative Research to increase reliability. ENTREQ was developed to present the synthesis of qualitative studies in a clear and detailed manner (Tong et al., 2012). Erwin et al. (2011) summarized the process of qualitative meta-synthesis in three steps. The six steps of the qualitative synthesis research:

Step 1. A Clear Research Problem: Clear formulation of the research problem is important in meta-synthesis studies. Of general objectives of Turkish National Education are “to make the Turk nation a creative partner of modern civilization” and “to educate creative and productive individuals who the respect human rights, value personality and enterprise, and feel responsible to society” (Constitutive Law of National Education, NO. 1739). In addition, one of the principles of the Preschool Education Curriculum reads “Children’s imagination, creative and critical thinking skills, communication, and the ability to express their feelings should be developed”, where an emphasis is made on creativity and raising creative children (MoNE, 2013, p. 11). The presence of creativity among the general objectives of the Turkish Ministry of National Education (MoNE) and the principles of the Preschool Curriculum indicates that state authorities have accepted creativity as an education policy and that it is an integral part of education. As such, this study is believed to shed light on providing a broad perspective on many areas such as do’s and don’ts, activities, and expert opinions about creative child-raising in preschool education.

Data Collection Process

Step 2. Conducting a Comprehensive Literature Search: the following databases were searched to determine relevant qualitative reports: “Google Scholar”, “Sobiad”, “Ulakbim”, “ResearchGate”, and “ProQuest”. In addition, the literature search was performed using keywords such as “preschool education in Turkey”, “preschool”, “kindergarten”, “preschool education + studies”.

Step 3. Deciding on the Inclusion of Studies: The inclusion and exclusion criteria were applied for this meta-synthesis study (See Table 1).

Table 1. The Inclusion and Exclusion Criteria

Inclusion Criteria	Exclusion Criteria
a) Qualitative or mixed-methods research	a) Studies providing only quantitative data.
b) Studies that include direct statements of participants and studies in the form of literature review	b) Studies not written in Turkish
c) Studies on creativity in preschool education	
d) Full-text articles and theses	

Studies providing qualitative data on activities conducted in the field of preschool education in Turkey were selected for the current meta-synthesis study. However, studies providing only quantitative data and written in languages other than Turkish were excluded.

Data Analysis

The characteristics of the studies used in meta-synthesis (N=11) were analyzed according to the author, research method, data collection tools, study group, data analysis, and study type. The characteristics of studies used in meta-synthesis (N=11) are shown in Table 2.

Table 2. Study Characteristics

Author/Year	Method	Study Group	Aim	Data Collection Tools	Data Analysis	Study Type
Alkuş & Olgan, 2014 (1)	Qualitative	10 Preservice Teachers, 11 Teachers (N=21)	To determine the views of preservice and in-service teachers' on creativity in preschool education.	Focus Group Interview	Content analysis	Article
Karahan, 2016 (2)	Qualitative	MoNE's Textbooks of 2012 Preschool Curriculum and the relevant scientific studies conducted in this regard.	To determine how creativity is addressed in the Preschool Curriculum of 2012.	Document analysis	Descriptive analysis	Master's Thesis
Pekdoğan & Kanak, 2015 (3)	Mixed-Methods	Preservice Preschool Teachers (N=53)	To reveal the mental images of preservice preschool teachers about the concept of creativity through metaphors.	Metaphor	Content analysis	Article
Çetingöz, 2012 (4)	Case Study	Four kindergarten teachers	To determine the views and remarks of kindergarten teachers about planning creative activities.	Open-ended interview form	Content analysis	Article
Çakır, Yalçın, & Yalçın, 2019 (5)	Mixed-Methods	50 Preservice Teachers	To determine if STEM activities based on the Montessori approach have an impact on the development of preservice preschool teachers' creative skills.	Semi-structured interview form	Content analysis	Article
Özer & Polat, 2019 (6)	Phenomenology	6 Parents	To reveal the parents' experiences of improving their children's creativity in preschool period.	Semi-structured interview	Content analysis	Article
Karlıdağ, 2018 (7)	Phenomenology	6 preschool teachers	To determine the view of teachers about the concept of creativity.	Semi-structured interview	Descriptive analysis	Article
Ektem, 2017 (8)	Descriptive Case Study	46 preservice preschool teachers	To determine what kind of activities are performed as regards improving creativity according to the preservice preschool teachers' observations in practice schools, whether they find these activities adequate, and the factors that develop and prevent creativity, and to obtain their recommendations in this regard.	Open-ended interview form	Descriptive analysis	Article
Noyat, Karahan, & Alakuş, 2019 (9)	Qualitative	80 kindergarten students	To seek answers to the question "Does the Montessori Education Approach in visual arts education have an effect on the creativity development of preschool children?"	Observation form	Descriptive analysis	Article

Tok, 2015 (10)	Qualitative	130 Preservice Teachers	To examine the preservice preschool teachers' metaphors about the concept of "creativity.	Metaphor	Content analysis	Article
Özkan, 2016 (11)	Mixed-Methods	15 preschool teachers	To determine the creativity levels of students in preschool education institutions and teachers' views and practices about the development of creativity and preschool curriculum.	Semi-structured interview form	Descriptive analysis	Master's Thesis

Step 4. Selecting and Carrying out Meta-synthesis Techniques for the Analysis and integration of Qualitative

Research Findings: This study employed a method that comparatively analyzes studies under investigation. This approach is a combination of techniques outlined by Tong et al. (2008), Noblit and Hare (1988), and Campbell et al. First, second- and third-order data formats are used to ensure that researchers read the articles repeatedly to analyze and reinterpret the findings from research reports (Erwin et al., 2011). First-order data are direct quotations in primary studies, second-order data are interpretive themes developed by researchers, and third-order data are new and common themes produced from the synthesis of included studies.

Step 5. Synthesizing Research Findings: The most important step of meta-synthesis research is synthesizing the qualitative data. In this context, the first and second-order data of the studies are presented in the findings section.

Validity and Reliability Studies

To ensure validity and reliability in the study, the purpose of the study and research questions were stated clearly. Besides, to ensure the validity of the findings, the data collection tools and criteria were presented. The number of studies accessed as a result of the literature review concerning the study topic and the reasons for inclusion and exclusion of studies in the review were presented (in the limitation section) in detail. The studies were presented in tables and graphs for a better understanding of the readers. Analysis of data and formation of common themes were explained in detail. In addition, as described by Miles and Huberman (1994), the association between the findings in the existing literature and the theoretical framework was also taken into consideration. In cases when more than one researchers work together to analyze the data, the percent of reliability should be at least 70% (Yıldırım & Şimşek, 2008). The interrater reliability was 0.83 [5/(5+1)] for the theme of findings relating to the designated aims of existing studies on creativity in preschool education, 0.80 [4/(4+1)] for the theme of findings relating to study groups of studies, 0.83 [5/(5+1)] for the theme of data collection tools of studies, and 0.86 [13/(13+2)] for the theme of the results of studies. The mean interrater reliability was 0.83 for all themes. The research process was carried out with the corroboration and consensus between the researcher and an expert in curriculum and instruction. For the cases where no consensus could be reached, it was agreed with the experts again.

Due to the nature of the study, the literature was searched and the ethics committee approval was not obtained since there was no practice on humans. However, all ethical rules were followed in the research.

FINDINGS

Primarily, studies on creativity in preschool education were analyzed according to their aims. As a result of the analysis, six sub-themes emerged. These themes comprised “metaphors related to the concept of creativity” (A3, A10), “views on creative activities and practices” (A4, A8, A11), “the effect of Montessori approach on creativity” (A5, A9), parental influence on creativity” (A6), “creativity in preschool education” (A2), and “views on the concept of creativity” (A1, A7). Most studies were conducted to determine opinions about creative activities and practices followed by studies conducted to determine metaphors and opinions about the concept of creativity. However, the least targeted goals were to examine the parental influence on creativity and how creativity is addressed in preschool education.

Secondly, an analysis was carried out on which sample groups were preferred in studies on creativity in preschool education. As a result, five themes were determined. These themes comprised “preservice preschool teachers” (A1, A3, A5, A8, A10), “preschool teachers” (A1, A4, A7, A11), “parents” (A6), “preschool students” (A9), and “textbooks of preschool curriculum” (A2). Most of these studies preferred preservice preschool teachers as sample groups. The sample group of preservice preschool teachers is followed by the sample group of preschool teachers. The least preferred sample group were parents with preschool children, preschool students, and the textbooks of preschool curriculums.

As the third, the methods employed in studies in the field of creativity in preschool education were analyzed. As a result of this analysis, it was found that “qualitative”, “mixed”, “case study”, “phenomenology”, and “other” methods were preferred. The most preferred method in the studies was the qualitative method (A1, A2, A9, A10). The qualitative method was by mixed-methods (A3, A5, A11), case study, and phenomenology methods, respectively.

Fourthly, data collection tools used in studies on creativity in preschool education were analyzed. As a result, it was found that data collections such as focus group interviews, document analyses, metaphors, open-ended interview forms, semi-structured interviews, and observations were used in the studies. The most commonly used data collection tool in the studies was the semi-structured interview form utilized in four studies (A5, A6, A7, A11). Open-ended interview form and metaphor were used in two studies each, while focus group interview, document analysis, and observation were used in one study each.

Finally, to answer the fifth research question of the study (i.e., what are the resultant findings of studies on creativity in preschool education?), the results of existing studies on creativity in preschool education were analyzed. The themes and sub-themes created as a result of the analysis are shown in Table 3.

Table 3. Findings Regarding the Results of the Studies

Theme	Sub-Theme	Sample Studies	Frequency
Definitions of Creativity	Parents	A6	1
	Teachers	A1, A, A11	3
	Preservice Teachers	A, A10	2
Creativity in Early Childhood Period	Importance	A1, A7, A11	3
Factors Affecting Creativity	Improving Factors	A6, A, A8, A11	4
	Preventing Factors	A1, A7, A8, A11	4
Curriculum Impact on Creativity	Preschool Curriculum	A2, A11	2
Activities in Creativity	STEM	A5	1
	Montessori	A9	1
	Other	A4, A6, A8	3

As seen in Table 3, the parent, preservice teacher, and teacher sub-themes were created under the theme of “definitions of creativity”, the importance sub-theme under the “creativity in early childhood period”, the improving and preventing factors sub-themes under the “factors affecting creativity”, the preschool curriculum sub-theme under the “curriculum impact on creativity”, and the STEM, Montessori, and other sub-themes under the “activities in creativity”.

The first, second, and third-order constructs were used to analyze and reinterpret the studies. First-order constructs consist of direct feedback from participants based on their own experiences and comments. Second-order constructs are the interpretations of the authors of original studies. However, the third-order construct is the synthesis stage. The researchers add their own comments to the research by examining and synthesizing the first and second-order constructs (Erwin, Brotherson, & Summers, 2011; Vassilev, Rogers, Kennedy, & Koetsenruijter, 2014).

The Definition of Creativity

The theme, definition of creativity, includes parents, teachers, and preservice teachers themes. Here, the parents, teachers, and preservice teachers’ definitions of creativity are reported. Some parents defined creativity as “something that never existed or nobody has ever done” (A6); “When one says creativity, I think of producing, that is, to create something, to look from different perspectives” (A6). Preservice teachers defined it as “Creativity is like an owl because it may not show up to everyone” (A3); “Creativity is like music because it is everybody’s different tune” (A10) However, teachers defined it as “thinking outside the box” (A1) and “being able to capture the original” (A11). The authors of studies in which the first-order constructs were formed based on the participants’ views created the second-order constructs by interpreting them as “Most often, students defined it as creating unusual original products” (A10); “The definitions made by teachers overlaps with the literature, as they point out to the originality dimension of creativity” (A1),

Creativity in Early Childhood Period

Perspectives on creativity in the early childhood education period were determined by placing the *importance* sub-theme under the theme of creativity in early childhood period. The participants expressed their opinions as in the following: *"Since I value supporting children's creativity in the classroom environment, I support the children to create original products without giving them a special framework in activities."* (A1); *Early childhood is a period of rapid development. Therefore, supporting a child's ability such as creativity in this period is important for the child to gain a broad horizon and to produce brilliant ideas in the future.* (A7); *"The preschool period can be accepted as a period in which the creativity of the child is noticed and started to be developed."* (A11). Moreover, the authors of studies, in which the primary constructs were formed, created the second-order constructs by interpreting them as, *"All teachers who participated in the study explained that creativity is important in early childhood, they valued creativity, and they were aware of it."* (A1); *"When teachers' views on the importance of creativity in early childhood are examined, they all emphasize that creativity is an important concept."* (A7); *"Most participants were of opinions that preschool education supports the child's creativity by having it improved."* (A11).

Factors Affecting Creativity

Factors that improve and prevent creativity were determined by placing the *improving* and *preventing* sub-themes under the theme of factors affecting creativity. Under the theme of *improving factors*, the participants expressed their opinions as follows, *"...we paint for him. Besides, he likes finger paints or so at home. Or the last time, when I was whitewashing at home, I gave him the brush. The boy even went for the pillars."* (A6); *"Choosing unique activities, using additional materials in the process, asking open-ended questions, and doing activities that reflect imagination are practices that support creativity. I think it is important for children to work by using various materials in unstructured art activities to support creativity. Creating artworks through which children can produce original products out of various materials is an important activity that supports creativity."* (A7). The authors of the studies in which the primary constructs were formed created the second-order constructs by interpreting the participants' views as in the following: *"Parents performed various activities to improve their children's creativity. These included artistic activities, scientific activities, technological activities, and games."* (A6); *"According to the opinions of the preservice teachers, what needs to be done to develop creativity in the classroom is to create free learning environments, to encourage students to think differently, to welcome different ideas and to enable active participation"* (A8).

Under the theme of *preventing factors*, the participants expressed their opinions as follows, *"What should be exhibited are the children's creative products. However, school administrators demand teachers to create creative products themselves instead to present beautiful products to the parents."* (A1); *"Applying pressure and restrictions on children hinders their creativity. Besides, expecting the same thing from every child or unwelcoming different ideas are other factors that hinder creativity."* (A7); *"Painting pictures in the form of stencils, for example,*

is an activity in which students cannot include anything from themselves. If the students are under pressure they will perceive the activity as tasks and intend to complete it as soon as possible without including anything from themselves.” (A8). Further, the authors of studies in which the primary constructs were formed created second-order constructs by interpreting the participants’ views as in the following: “Participants mostly emphasized the school administrators, parents, and teachers’ negative effects as obstacles to creativity in early childhood education”. (A1); “When the responses of all parents were examined, it was found that factors hindering creativity were the low level of knowledge of families in this regard, the inability of providing appropriate environmental conditions for the child, repressive behavior and stereotypical, demonstrating restrictive behaviors, and ignoring individual differences.” (A7); “According to views of preservice teachers, classroom-related factors hindering creativity are the guiding/intrusive teacher attitudes, restricted activities/environments, not encouraging creativity, judgmental teacher attitudes, strict rules, teacher-centered education systems, rote learning education systems, and prejudices” (A8).

Curriculum Impact on Creativity

A sub-theme named *preservice curriculum* was created under the theme of Curriculum Impact on Creativity. Concerning the preschool curriculum, the participants expressed their perspectives as in the following: “They might have increased the child’s creativity because of giving him a central role and planning the activities per his wishes.” (A11); “In the old plan, children were more teacher-centered. Teachers put everything in front of them; they were cutting and gluing them. However, this curriculum is more flexible and student-centered” (A11). As such, the authors of the studies in which the primary constructs were formed created second-order constructs by interpreting the participants’ views as in the following: “Participants stated that the curriculum had a positive impact on creativity in terms of being flexible, leaving the teacher and student alone during the day, organizing activities considering the interests and needs of children, and being a child-centered curriculum, prompting children to think by [asking] various open-ended questions during the day. (A11); “The indication of creativity being in the forefront is one of the main features of the curriculum that shows the significance given to this concept. In every development area and every activity, teachers should move in this direction” (A2).

Activities in Creativity

The STEM, Montessori, and Other sub-themes were created under the theme of Activities in Creativity. Participants expressed their opinions as “They used to have children to draw pictures as they desired. Allowed them to use whatever color they wanted to use in activities” (A8). The authors of studies, in which the primary constructs were formed, created second-order constructs by interpreting the participants’ views as in the following: “The study concluded that the Montessori Education Approach positively affects the development of creativity of preschool children.” (A9); “Preservice teachers, who reported that activities that improve creativity were included, stated that most of the activities applied were drawing/painting. This activity was followed by making shapes with play dough, drama activities, and completing stories, respectively” (A8).

CONCLUSION and DISCUSSION

The purpose of this study is to examine the qualitative studies conducted in the field of creativity in preschool education using a meta-synthesis method and to reveal inclinations concerning creativity in preschool education. An examination of studies relating to this topic revealed that the majority of studies were conducted to determine perspectives on creative activities and practices in the preschool education period. However, the number of studies investigating parental influence on creativity and creativity in preschool education was limited. Generally, the participants of most studies consisted of preschool teachers and teacher candidates, whereas parents, preschool students, and program textbooks were not often included in the sample group. The selection of sample groups from preschool teachers and teacher candidates might be because they are easily accessible, data collection from these sample groups is relatively easier, and the observation of activity results is quicker. As such, the fact that preschool students were among the least preferred sample groups might be attributed to difficulties encountered when collecting data from this sample group due to their age ranges and examining the results accordingly. Moreover, an investigation of data collection tools also found that semi-structured interview forms were often used in research in the field of creativity during preschool education.

The results of studies were examined and discussed under the themes of definitions of creativity, the significance of creativity in early childhood period, factors improving and preventing creativity, activities in creativity, and creativity in early childhood curriculum. The participants' definition of creativity centered on "creating original products" (Alkuş & Olgan, 2014; Pekdoğan, Kanak, 2015; Tok, 2015; Karlıdağ, 2018; Özer, Polat, 2019). The originality dimension is that when an individual produces unique and unusual ideas and products (Fisher, 1995). The definitions that participants had, such as creating original products and being able to capture the original, indicated that they approach creativity with the dimension of originality. Meanwhile, it was concluded that participants were aware of the importance of creativity in early childhood education and underlined the importance of creativity in early childhood education (Alkuş & Olgan, 2014; Karlıdağ, 2018; Özkan, 2016). Nowadays, the frequent discussion of the concept of creativity in visual and print media, in-service teacher training, schools, and many other areas has generated awareness and interest in the concept of creativity in society and has turned it into a popular concept. This, in turn, may have made participants aware of the importance of creativity in early childhood education. Gardner (1982) noted that children have a high level of creativity in early childhood period. Any support given during this period to develop children's creativity is of great significance. Therefore, one could argue that creativity has an important place in early childhood education. However, the study concluded that in order to develop creativity in preschool period, one should organize cultural, social, artistic, scientific, and technological activities and also include games. Creating free learning environments and encouraging students to think differently was effective in developing creativity. The study also found that natural materials such as leaves and cones, waste materials such as threads, beads, and plastic bottles, materials such as Lego and wooden blocks used in construction games, and art materials such as play dough, sand, ceramics, and various paints were materials that supported and developed children's creativity (Özkan, 2016; Ektem, 2017; Karlıdağ, 2018; Özer & Polat, 2019). Philip (2017) and Udamtamanupab (2020) also stated in

their studies that activities, games, and practices with materials that support creativity are factors that improve creativity. Gameplays, classroom activities enacted with the active participation of children, and the materials used enable children to express themselves easily and take courage, reveal their creativity with the influence of their imagination, interpret situations and events, and recreate events. In addition to these factors that improve creativity, there are also factors that prevent it. Studies examined in this study concluded that factors hindering creativity included the negative influence of school administrators, parents, and teachers, low level of knowledge in families, inability to provide appropriate environmental conditions to the child, repressive behaviors and stereotyping, exhibiting restrictive behaviors, and disregarding individual differences (Alkuş & Olgan, 2014; Özkan, 2016 Ektem, 2017; Karlıdağ, 2018). Aslan and Cansever (2009) also concluded that the low of knowledge in families regarding the importance of creativity and the attitudes of school administrators are factors that hinder creativity. Herrmann (2003) also stated that children have innate creative qualities, but when they accept the repressive rules of their families and start receiving education, they begin to lose their creative abilities. In the results addressed under the theme of "the impact of 2012 preschool curriculum on creativity", it was concluded that the specification of creativity as a top priority is one of the main features of the curriculum that shows the significance given to this concept and the flexibility of the curriculum, enactment of activities in line with the interests and needs of children and being a child-centered curriculum, and prompting children to think using various open-ended questions during the day have a positive effect on creativity (Karahan,2016; Özkan, 2016).

RECOMMENDATIONS

In line with the findings obtained from the research; Informative seminars about creativity should be organized for families with children in pre-school education period, thus raising awareness for parents. At the same time, an in-service training called "activities that develop creativity in children" should be organized for preschool teachers, to increase the number of activity options that help them to develop creativity that they can use in their lessons. In addition, children should be trained in high-level thinking skills starting from the preschool period, so that they can produce solutions to complex problems they will encounter in the future and thus develop their creativity. Especially practices such as Montessori and STEM should be given more space. Since this study is limited to creativity in pre-school education, meta-synthesis studies about creativity should be done in different education levels.

ETHICAL TEXT

"In this article, the journal's writing rules, publication principles, research and publication ethics, and journal ethical rules have been followed. The responsibility belongs to the author (s) for any violations that may arise regarding the article. "

Author(s) Contribution Rate: The first author's contribution rate to this article is 50%. The second author's contribution rate to this article is 50%.

REFERENCES

- Adigüzel, Ö. (2012). *Eğitimde yaratıcı drama*. Naturel Yayınevi.
- Alfonso-Benlliure, V., Meléndez, J. C., & García-Ballesteros, M. (2013). Evaluation of a creativity intervention program for preschoolers. *Thinking Skills and Creativity, 10*, 112-120. <https://doi.org/10.1016/j.tsc.2013.07.005>
- Aljashaam, H. (2017). *Creativity in saudi arabian preschool settings: Teachers' perspectives*. [Unpublished Doctoral dissertation]. University of Hull.
- Alkuş, S., & Olgan, R. (2014). Pre-service and in-service preschool teachers' views regarding creativity in early childhood education. *Early Child Development and Care, 184*(12), 1902-1919. <https://doi.org/10.1080/03004430.2014.893236>
- Ariffin, A., & Baki, R. (2014). Exploring beliefs and practices among teachers to elevate creativity level of preschool children. *Mediterranean Journal of Social Sciences, 5*(22), 457. <http://dx.doi.org/10.5901/mjss.2014.v5n22p457>
- Aslan, N., & Cansever, B. A. (2009). Eğitimde yaratıcılığın kullanımına ilişkin öğretmen tutumları. *Tübvav Bilim Dergisi, 2*(3), 333-340.
- Aspfors, J., & Fransson, G. (2015). Research on mentor education for mentors of newly qualified teachers: A qualitative meta-synthesis. *Teaching and Teacher Education, 48*, 75-86. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2015.02.004>
- Bora, A., Erdoğan, N., Bora, T., & Üstün, İ. (2016). *Boşuna mı okuduk?: Türkiye'de beyaz yakalı işsizliği*. İletişim Yayınları.
- Cheung, R. H. P., & Leung, C. H. (2013). Preschool teachers' beliefs of creative pedagogy: Important for fostering creativity. *Creativity Research Journal, 25*(4), 397-407. <https://doi.org/10.1080/10400419.2013.843334>
- Çakır, Z., Yalçın, S. A., & Yalçın, P. (2019). Montessori yaklaşım temelli stem etkinliklerinin okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcılık becerilerine etkisi. *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi, 4*(2), 392-409. <https://doi.org/10.21733/ibad.548456>
- Çalık, M., & Sözbilir, M. (2014). İçerik analizinin parametreleri. *Eğitim ve Bilim, 39*(174), 33-38. <http://dx.doi.org/10.15390/EB.2014.3412>
- Çetingöz, D. (2012). Ana sınıfı öğretmenlerinin yaratıcı etkinlikler planlamaya ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 8*(2), 1-10.
- Ektem, I. S. (2017). Okul öncesi öğretmen adaylarının görüşlerine göre uygulama okullarındaki etkinliklerin yaratıcılık bağlamında değerlendirilmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2*(26), 523-547. <https://doi.org/10.14520/adyusbd.336491>
- Erwin, J. E., Brotherson, J. M. & Summers, A. J. (2011) Understanding qualitative metasynthesis: issues and opportunities in early childhood intervention research, *Journal of Early Intervention, 33*(3), 186-200.
- Fisher, R. (1995). *Teaching children to think*. Stanley Thornes Ltd.
-

- Gale, T. (2005). Creativity: Definition, description, common problems, parental concerns, resources. *Encyclopedia Of Children's Health: Infancy Through Adolescence*. 1(2).
- Gardner, H. (1982). *Art, mind, and brain: A cognitive approach to creativity*. Basic Books.
- Glăveanu, V. P. (2011). Children and creativity: A most (un) likely pair?. *Thinking Skills And Creativity*, 6(2), 122-131. <https://doi.org/10.1016/j.tsc.2011.03.002>
- Karahan, G. (2016). *2012 okul öncesi eğitim programının yaratıcılık açısından incelenmesi*. (Yayın No. 429618) [Yüksek Lisans Tezi]. Atatürk Üniversitesi. Ulusal Tez Merkezi.
- Karlıdağ, İ. (2018). Okul öncesi öğretmenlerinin yaratıcılık kavramına ilişkin görüşler. *Journal Of International Social Research*, 11(56). <http://dx.doi.org/10.17719/jisr.20185639030>
- Kılıç, F. (2013). Pre-school teachers' perceptions regarding the concept of creativity: A metaphorical study. *International Journal Of Social And. Science & Education*, 1(4), 122-134.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: a methods sourcebook*. SAGE Publishing.
- Noblit, G. W., & Hare, R. D. (1988). *Meta-ethnography: Synthesizing qualitative studies*. SAGE Publishing.
- Noyat, Ş., Karahan, Ç. İ., & Alakuş, A. O. (2018). Okul öncesi montessori eğitimi yaklaşımında sanat eğitimi ve yaratıcılık. *Dicle University Journal Of Ziya Gokalp Education Faculty*, (34), 48-59. <https://doi.org/10.14582/DUZGEF.1902>
- Özer, M., & Polat, A. Y. (2019). Okul öncesi dönemde yaratıcılığı geliştirmeye yönelik farklı sosyoekonomik düzeydeki ebeveyn deneyimlerinin incelenmesi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 7(3), 1309-1327.
- Özkan, H. (2016). *Okul öncesi eğitim kurumlarındaki öğrencilerin yaratıcılık düzeyleri ile öğretmenlerin yaratıcılık gelişimine ve okul öncesi eğitim programına yönelik görüşleri ve uygulamaları*. (Yayın No.446350) [Yüksek Lisans Tezi]. Erciyes Üniversitesi. Ulusal Tez Merkezi.
- Pekdoğan, S., & Kanak, M. (2015). Okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcılığa ilişkin algıları: metafor analizi örneği. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, (3), 138-147.
- Philip, E. (2017). *Teachers' conceptualizations of creativity in early childhood educational contexts*. (Unpublished Doctoral dissertation). University of Colorado.
- Polat, S., & Osman, A. Y. (2016). Meta-sentez: Kavramsal bir çözümleme. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 4(2), 52-64. <http://dx.doi.org/10.14689/issn.2148-2624.1.4c2s3m>
- Routledge, R., Gute, G., Gute, D. S., Nakamura, J., & Csikszentmihalyi, M. (2014). The early lives of highly creative persons: The influence of the complex family. *In The Systems Model Of Creativity*, 293-317. <https://doi.org/10.1080/10400410802391207>
- Sandelowski, M., & Barroso, J. (2003). Classifying the findings in qualitative studies. *Qualitative Health Research*, 13(7), 905-923. <https://doi.org/10.1177/1049732303253488>
- Tok, E. (2015). Okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcılık kavramına ilişkin algılarının metafor analizi yoluyla incelenmesi. *International Journal Of New Trends In Arts, Sports & Science Education*, 4(2), 1-8.
- Tong, A., Flemming, K., McInnes, E., Oliver, S., & Craig, J. (2012). Enhancing transparency in reporting the synthesis of qualitative research: ENTREQ. *BMC medical research methodology*, 12(1), 181.

- Udomtamanupab, S. I. R. A. T. A. M. (2020). *Developing creativity in early childhood education: a comparative analysis of two case studies in preschools in Thailand*. [Doctoral dissertation]. Liverpool John Moores University.
- Vatansever, A., & Yalçın, M. G. (2018). *Ne ders olsa veririz: Akademisyenin vasıfsız işçiye dönüşümü*. İletişim Yayınları.
- Yenilmez, K. & Yolcu, B. (2007). Öğretmen davranışlarının yaratıcı düşünme becerilerinin gelişimine katkısı. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 18, 95–105.
- Walsh, D., & Downe, S. (2005). Meta-synthesis method for qualitative research: a literature review. *Journal of advanced nursing*, 50(2), 204-211. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2648.2005.03380.x>

TÜRKİYE’DE OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE YARATICILIK ALANINDA YAPILAN ARAŞTIRMALAR: BİR META-SENTEZ ÇALIŞMASI

Öz

Her birey yaratıcılık potansiyeline sahiptir. Önemli olan bu potansiyelin ortaya çıkabilmesidir. Bu da bireylerin yaratıcılıklarının desteklenerek onlara yaratıcılıklarını geliştirebilecek fırsatlar sunulması ve ortamlar oluşturulması ile mümkündür. Çocukluk, saflık ve hayal gücünün sınırsız olduğu bir dönemdir. Bu dönem yaratıcılığın gelişmesinde en önemli süreçtir. Çocuk büyüdükçe tecrübesi artar ve kazandığı tecrübeler yaratıcılık ile ilgili olduğu takdirde yaratıcılığı geliştirecektir. Bu nedenle en önemli dönem çocuğun doğduğu andan ilköğretim çağına kadar olan süreci kapsayan okul öncesi dönemdir. Bundan dolayı okul öncesi eğitimde yaratıcılık ile ilgili yaratıcılığı destekleyen çalışmalar yapılması oldukça önem taşımaktadır. Bu çalışmanın amacı da Türkiye’de yürütülmüş okul öncesi eğitimde yaratıcılık ile ilgili tezler, makaleler ve bildirilerin meta-sentez yöntemi kullanılarak incelenmesi ve okul öncesi eğitimde yaratıcılık konusunda nasıl bir eğilimin olduğunun ortaya konulmasıdır. Bunun yanında araştırmanın diğer bir amacı da okul öncesi eğitimde yaratıcılık çalışmalarına ağırlık verilmesinin kişilerin ve toplumların gelişmelerini ve ilerlemelerini destekleme yönünde önemli bir adım olduğu konusunda farkındalık yaratmasıdır. Böylece araştırmanın hem literatüre hem de okul öncesi eğitimde öğretmenlere yaratıcılıkla ilgili yapılacak çalışmalar ile ilgili destek olacağı düşünülmektedir. Çalışma metasentez yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Meta-sentez için Türkiye’de okul öncesi eğitimi alanında yapılmış çalışmalara yönelik nitel veriler sağlayan 11 çalışma seçilmiştir. Sadece nicel veri sağlayan çalışmalar ve Türkçe olmayan çalışmalar hariç tutulmuştur. Meta-sentezde kullanılan çalışmaların özellikleri yazara, araştırmanın yöntemine, veri toplama araçlarına, örneklem grubuna, veri analizine, çalışma türüne göre ayrıştırılmıştır. Araştırmaların sonuçları incelenerek, yaratıcılık tanımları, erken çocukluk döneminde yaratıcılığın önemi, yaratıcılığı geliştiren ve engelleyen etmenler, yaratıcılıkta etkinlikler, okul öncesi eğitim programlarında yaratıcılık temaları oluşturulmuş ve sonuçlar bu temalar altında değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitimi, yaratıcılık, eğitim, meta-sentez, erken çocukluk

GİRİŞ

Dünyada teknolojinin gelişmesi ve bilginin sürekli yenilenmesi, bireyleri bilgilerini sürekli güncellemeleri zorunda bırakan ve bunun için de sorgulama, araştırma, yorumlama becerilerine sahip olmaları gereken hızlı bir sürece dahil etmiştir. Bu süreçte, araştırmacı, sorgulayıcı, yaratıcı, eleştirel bakış açısına sahip olan ve öğrendiklerini sentezleyebilen bireylerden oluşan toplumlar her zaman bir adım öne geçmektedirler. Toplumların böyle bireylere sahip olabilmesinin yolu da onlara verdikleri eğitimden geçmektedir. Bu eğitim sürecinin yaratıcılığı geliştiren bir süreç olması da beklenmektedir.

Yaratıcılık, kabuğunun dışına çıkma, ana yoldan ayrılma, alışılmış düşünce kalıplarından kurtulma ve üretici düşünce zincirlerini kullanma, boşlukları, rahatsız edici ya da eksik öğeleri algılayıp bunlar hakkında çözümler geliştirme, hipotezler kurma, bunları deneme, gerektiğinde değiştirme gibi özelliklere sahiptir (Adıgüzel, 2012). Günümüzün bilgi üretme çağı olduğu düşünüldüğünde, yaratıcılık bu dönem içinde bulunması gereken önemli bir kavramdır. Bu açıdan bakıldığında, olay durum ya da nesnelere çok yönlü bakmak, çok seçenekli çözüm yolları bulmak oldukça önemli görülmektedir (Yenilmez & Yolcu, 2007). Her birey yaratıcılık potansiyeline sahip olarak doğar. Bu nedenle yaratıcılık geliştirilebilir ve yaşam boyu arttırılabilir bir özellik olarak karşımıza çıkar (Gale, 2005; Routledge, Gute, Gute, Nakamura ve Csikszentmihalyi; 2014). Çocukluk döneminde hayal gücü, merak ve yaratıcılık en üst düzeydedir. Çocuklar doğal bir şekilde oynar, şarkı söyler, dans eder, çizer, hikayeler anlatır ve bilmeceler uydururlar. Bunları yaptıklarının yaratıcılık olduğunu bilmeden yaratıcı bir şekilde kendiliğinden yaparlar (Glăveanu, 2011). Okul öncesi dönem, çocuğun doğduğu andan ilköğretim çağına kadar olan dönemidir. Okul öncesi yılları yaratıcılığın altın çağı olarak tanımlanmaktadır (Gardner, 1982). Okul öncesi eğitim, çocuğun benlik kavramını, kendini ifade etmesine fırsat verecek ortamlar hazırlayarak öz denetimini geliştirir ve kendine güvenli bağımsız bir kişilik kazanmasına yardımcı olur, çevre uyarıcıları sunarak çocuğun akıl yürütme yeteneğini, yaratıcılığını ve hayal gücünün gelişimini destekler (Ömeroğlu, 1990; Yazar, 2007). Çocukluğun okul öncesi yıllarında yapılan yaratıcı uygulamaların, sonraki gelişim dönemini olumlu yönde etkilediği bilinmektedir (Alfonso-Benlliure, Meléndez ve García-Ballesteros, 2013). 2013-2014 eğitim öğretim yılı Okul Öncesi Eğitim Programında da yaratıcılığın geliştirilmesinin ön planda olması gerektiği vurgulanmıştır (MEB, 2013, s. 16). Günümüzde de 2013-2014 eğitim öğretim yılı Okul Öncesi Eğitim Programı uygulanmaktadır.

Dünya’da okul öncesi eğitiminde yaratıcılık ile ilgili yapılan nitel çalışmalara bakıldığında; Alfonso-Benlliure, Meléndez ve García-Ballesteros (2013), okul öncesi dönemindeki çocuklar için yapılan yaratıcılık programının değerlendirme çalışmasını yaptıkları görülmektedir. Yapılan bu çalışma sonucunda, uygulanan program sonrası yaratıcılık özelliklerinin arttığı sonucuna varmışlardır. Cheung ve Leung (2013) ‘te okul öncesi öğretmenlerinin yaratıcı pedagoji inançlarını inceledikleri çalışmalarında, öğretmenlere yaratıcılığı öğretim programlarına entegre etmelerinde ve yaratıcı uygulamalar geliştirmelerinde destek verilmesi gerektiği ve pedagojik inançlarının politikayı yönlendirici olabileceği sonuçlarına varmışlardır. Bununla birlikte Ariffin ve Baki 2014 yılında okul öncesi çocuklarının yaratıcılıklarını arttırmak için öğretmen inançları ve uygulamalarını inceledikleri çalışmalarında, öğretmen inançlarını sınıf ortamı, öğretim yöntemleri ve öğretmen özellikleri olarak kategorilere ayırmışlardır.

Yaratıcılığı arttırmak için de uygulamaların etkin bir şekilde yapılması gerektiğini belirtmişlerdir. Philip (2017) yılında yaptığı bir çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin yaratıcılığı nasıl kavramsallaştırdığını ve bunu sınıflarında nasıl ortaya koyduklarını araştırmış ve öğretmenlerin yaratıcılığı oyun, keşif olarak kavramsallaştırdıkları; sınıflarında da yaratıcı etkinlikler, oyunlar ve yaratıcılığı destekleyici materyallerle uygulamalar yaptıkları sonucuna varmıştır. Bunun yanında Aljashaam (2017), Suudi Arabistan Krallığı'ndaki okul öncesi öğretmenlerinin yaratıcılığa bakış açılarını incelediği araştırmasında öğretmenlerin yaratıcılığı tanımlamalarında zeki ve yetenekli, sanatsal, benzersiz olarak üç ortak tema oluştuğunu ve öğretmenlerin etkinlik köşeli sınıf ortamının okul öncesi öğrencilerinin yaratıcılığı üzerinde olumlu gelişmeler sağladığı görüşünde olduklarını belirtmiştir. 2020 yılında Tayland'da Udomtamanupab, Bangkok'taki iki okul öncesi okulunda yaratıcılık ve yaratıcı uygulamalarla ilgili yaptığı araştırma sonucunda, öğretmenlerin yaratıcılığı tanımlamak için yenilik, özgünlük, detaylandırma gibi genel yaratıcılık terimlerine odaklandığını ancak uygulamalarda öğrenme ortamı ve sınıf bağlamını göz ardı ettiklerini belirtmiştir.

Türkiye'de ise okul öncesi eğitiminde yaratıcılık ile ilgili yapılan nitel çalışmalara bakıldığında; Kılıç (2013) okul öncesi öğretmenlerinin yaratıcılık kavramına ilişkin metaforik algılarını ortaya çıkarmayı amaçladığı çalışmada, öğretmenlerin yaratıcılığı tanımlamada yeni ürün ortaya koyma, sorunlara farklı çözüm yolları üretme ve kalıpların ötesine geçme kavramlarını kullandıkları; metafor açısından kavramsallaştırmalarında da en çok bağımsızlık, sınırların ötesine geçme gibi kavramları kullandıkları ve bunun yaratıcılığın esneklik boyutunu yansıttığı; öğretmenlerin yaratıcılığı açıklarken birşeyler üretmenin önemini ön plan çıkardıkları sonucuna varmıştır. Alkuş ve Olgan (2014), hizmet öncesi ve hizmet içi okul öncesi öğretmenlerinin erken çocukluk eğitiminde yaratıcılık ile ilgili görüşlerini belirlemek amacıyla çalışma yapmış ve öğretmenlerin yaratıcılığın önündeki engelleri kaldırmak için okul yöneticilerinin erken yaşta çocuklarda yaratıcılığın daha kolay geliştirilebildiği bilincinin gelişmesini sağlamak, hizmet içi eğitim kursları ve seminerlerle hem öğretmenlere hem okul idarecilerine yaratıcı eğitim programı becerileri kazandırmaya çalışmak, ebeveynleri bilinçlendirmek, esnek sınıf ortamı oluşturmak gibi görüşlere sahip oldukları sonucuna varmışlardır. Kanak'ın (2015), okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcılık kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeleri metaforlar aracılığıyla ortaya çıkarmak amacıyla yaptığı çalışmada oluşturulan metaforların, "Hayvan", "İnsan", "Nesne", "Doğa", "Eylem", "Soyut" ve "Somut" kategoriler şeklinde olduğu ve bu kategoriler içerisinde en çok doğa kategorisi metaforlaştırıldığı görülmüştür. Özer ve Polat (2019), ebeveynlerin okul öncesi dönemdeki çocuklarının yaratıcılıklarını geliştirmeye ilişkin deneyimlerini incelediği araştırmasında, sosyoekonomik düzeyi yüksek olan ebeveynlerin çocuklarının daha yaratıcı olduğu görülmüş ancak düşük sosyoekonomik düzeyde bulunan ebeveynlerin eldeki imkanları kullanarak çocuklarının yaratıcılığını destekleme çabasında oldukları, üst sosyoekonomik düzeyde bulunan ebeveynlerin ise bir şeyleri üretmek yerine hazır almaya daha meyilli oldukları belirlenmiştir. Ayrıca 2020 yılında Şaban ve Özcan'ın okul öncesi öğretmenlerinin metaforlar aracılığıyla yaratıcılık algılarını inceledikleri araştırmalarında çok az sayıda öğretmenin özgün metaforlar ürettikleri sonucuna varılmıştır.

Literatüre bakıldığında Türkiye’de okul öncesi eğitiminde yaratıcılık alanında yapılan çalışmalarını inceleyen meta-sentez çalışması bulunmamıştır. Bu nedenle, bu araştırmanın literatürdeki bu boşluğu dolduracağı düşünülmektedir. Bunun yanında üniversitelerden her yıl mezun olan yüzbinlerce genç, işgücü piyasasına adım atmalarıyla birlikte onları kısıtlı iş imkanları karşılamakta ve mezun sayısı ile istihdam doğru orantılı bir şekilde ilerlememektedir (Vatansever ve Yalçın, 2018; Bora, Erdoğan, Bora ve Üstün; 2016). Aynı iş için tercih edilecek kişi sayısı oldukça fazladır. Bu arz talep dengesini sağlamada özgün fikirler, orijinal bakış açıları, geniş bir hayal dünyasının getirmiş olduğu ayrıcalıklı özelliklerin aynı işe başvuranlar arasında tercih sebebi olmanın önünü açacağı ve bir adım öne taşıyacağı söylenebilir. Bireyler günümüz dünyasında çevresinden ayrılmak için farklı bakış açılarına sahip olmalı, kendi özgün fikirlerini ve bakış açılarını katmalı, fark yaratmalıdır. Bireysel olarak girişilen özgün ve orijinal olma çabası, kolektif olarak uygulama alanı bulduğunda katma değerli iş ve iş sahaları yaratmanın altyapısını oluşturacağı söylenebilir. Yaratıcı bireylerin yaratıcı toplumları, yaratıcı toplumların da refah düzeyi yüksek devletleri oluşturması beklenen bir sonuç olacaktır. Yaratıcı bireyler yetiştirmede okul öncesi dönemin, çocukların sosyal, fiziksel ve ruhsal olarak gelişmesinde oldukça önemli bir role sahip olduğu göz önünde bulundurulduğunda; yapılan bu araştırmanın okul öncesi eğitimde yaratıcılık çalışmalarına ağırlık verilmesinin, yaratıcı bireylerin gelişmesine etki ederek, bireyin kişisel tatmini ve toplum refahını arttırmada önemli bir girişim olduğu konusunda farkındalık yaratacağı ve yapılan çalışmaların genel bir değerlendirmesi yapılarak alana katkı getirmesi beklenmektedir.

Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de Türk araştırmacılar tarafından yürütülmüş okul öncesi eğitimde yaratıcılık ile ilgili tezler, makaleler ve bildirilerin meta-sentez yöntemi kullanılarak incelenmesi ve okul öncesi eğitimde yaratıcılık konusunda nasıl bir eğilim olduğunu ortaya koymaktadır. Araştırma kapsamında aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır. Okul öncesi eğitimde yaratıcılık konusunda yapılan çalışmaların amaçları nelerdir? ; Okul öncesi eğitimde yaratıcılık konusunda yapılan araştırmalarda hangi örneklem grupları tercih edilmiştir? (öğrenci, öğretmen, veli kapsamında); Okul öncesi eğitimde yaratıcılık konusunda yapılan araştırmalarda kullanılan yöntemler nelerdir? (betimsel, deneysel, tarama, karma, gözlem vs.); Okul öncesi eğitimde yaratıcılık konusunda yapılan araştırmalarda kullanılan veri toplama araçları nelerdir?; Okul öncesi eğitimde yaratıcılık konusunda yapılan araştırmalarda hangi sonuçlar elde edilmiştir?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu araştırmada, Türkiye’de okul öncesi eğitiminde yaratıcılık ile ilgili yapılan çalışmaların nitel yöntemlerle analiz edilmesi ve genel eğilimin belirlenmesi amaçlandığından meta-sentez yöntemi kullanılmıştır. Meta-sentez araştırmaları, belirli bir alanda yapılan çalışmaların nitel bulgularının; yorumlanmasını, değerlendirilmesini, benzer ve farklı yönlerinin ortaya konulmasını ve yeni çıkarımlar yapılmasını amaçlayan çalışmalardır (Walsh ve Downe, 2005; Polat ve Ay, 2016). Meta-sentez çalışmaları, nitel araştırmaların toplanması ve analizine, bu araştırmaların bulgularına odaklanmaya ve bu bulguları sentezlemek için nitel yöntemlerin kullanılmasına yönelik sistematik bir yaklaşım gerektirir (Sandelowski ve Barroso, 2003). Araştırma, güvenilirliğin artırılması için

ENTREQ'ya göre düzenlenmiştir. ENTREQ, nitel çalışmaların sentezinin açık ve detaylı bir şekilde sunulması için geliştirilmiştir (Tong ve diğerleri., 2012). Erwin ve diğerleri (2011) nitel meta-sentez araştırma sürecini altı adımda özetlemiştir. Nitel meta-sentez araştırma sürecinin altı adımı:

Adım 1. Açık Bir Araştırma Problemi: Meta-sentez araştırmasında, araştırma problemini açıkça belirtmek önemlidir. Araştırma problemini oluşturmak için literatüre bakıldığında da, Türkiye'de okul öncesi eğitimde yaratıcılık alanında yapılan çalışmaları inceleyen meta-sentez çalışması bulunamamıştır. Türk Milli Eğitiminin genel amaçları arasında "Türk milletini çağdaş uygarlığın yaratıcı bir ortağı yapmaktır" ve "insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren ve topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek" amaçları yer almakta olup, yaratıcılığın Türk Milli Eğitiminin genel amaçları arasında yer aldığı görülmektedir (1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu). Okul Öncesi Eğitim Programının ilkeleri arasında da "Çocukların hayal güçleri, yaratıcı ve eleştirel düşünme becerileri, iletişim kurma ve duygularını anlatabilme davranışları geliştirilmelidir." ilkesi bulunmakta ve yaratıcılığa ve yaratıcı çocuklar yetiştirmeye vurgu yapılmaktadır (MEB, 2013, s.11). Yaratıcılığa, hem Türk Milli Eğitiminin genel amaçları arasında hem de Okul Öncesi Eğitim Programının ilkeleri arasında yer verilmesi, yaratıcılığın devlet otoritesi tarafından da eğitim politikası olarak kabul gördüğünü ve eğitimin bir parçası olduğunu işaret etmektedir. Bu çalışmanın da okul öncesi eğitimde yaratıcı çocuk yetiştirme konusunda yapılması gerekenler, yapılmaması gerekenler, etkinlikler, uzman görüşleri gibi birçok alanda geniş bir bakış açısı kazandırma da ışık tutacağına inanılmaktadır.

Veri Toplama Süreci

Adım 2. Literatürün Kapsamlı Bir Araştırmasının Yapılması: İlgili nitel araştırma raporlarını belirlemek için aşağıdaki veritabanlarında bir araştırma gerçekleştirilmiştir: "google akademik", "sobiaad", "ulakbilim", "researchgate", "proquest". Ayrıca bu araştırma için "Türkiye'de okul öncesi eğitimi", "ana okulu", "anasınıfı", "okul öncesi eğitimi +çalışmalar", "preschool education in Turkey" anahtar kelimeleri kullanılarak tarama yapılmıştır.

Adım 3. Dahil Edilecek Çalışmaların Kararlaştırılması: Bu meta-sentez çalışması için dahil etme ve hariç tutma kriterleri (Tablo 1'de gösterildiği gibi) uygulanmıştır.

Tablo1. Çalışmaların İçerme ve Hariç Tutma Kriterleri

Çalışmaların Dahil Edilme Kriterleri	Çalışmaların Hariç Tutulma Kriterleri
a) Nitel yöntem veya karma yöntem tabanlı araştırma	a) Yalnızca nicel veri sağlayan araştırmalar.
b) Katılımcıların doğrudan ifadelerini içeren araştırmalar ve Literatür taraması şeklinde araştırmalar	b) Türkçe olmayan
c) Okul öncesi eğitiminde yaratıcılık ile ilgili çalışmalar	
d) Tam metin makale, tam metin tez	

Türkiye'de okul öncesi eğitimi alanında yapılmış çalışmalara yönelik nitel veriler sağlayan çalışmalar meta-sentez için seçilmiştir. Sadece nicel veri sağlayan çalışmalar ve Türkçe olmayan çalışmalar hariç tutulmuştur.

Veri Analizi

Meta-sentezde kullanılan çalışmaların özellikleri (N=11) yazara, araştırmının yöntemine, veri toplama araçlarına, örneklem grubuna, veri analizine, çalışma türüne göre ayrıştırılmıştır. Meta-sentezde (N=11) kullanılan çalışmaların özellikleri Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. Araştırmaların Özellikleri

Yazar / Yıl	Yöntem	Örneklem grubu	Amaç	Veri toplama araçları	Veri analizi	Çalışma türü
Alkuş ve Olgan, 2014 (1)	Nitel	10 öğretmen adayı, 11 öğretmen (21 kişi)	Hizmet öncesi ve hizmet içi okul öncesi öğretmenlerinin erken çocukluk eğitiminde yaratıcılık ile ilgili görüşlerini belirlemek	Odak grup görüşmesi	İçerik analizi	Makale
Karahan, 2016 (2)	Nitel	MEB'in 2012 Okul Öncesi Eğitim Program kitapları ve konuyla ilgili yapılan bilimsel çalışmalarıdır.	2012 Okul Öncesi Eğitim Programında yaratıcılığın nasıl ele alındığını belirlemek	Döküman incelemesi	Betimsel analiz	Yüksek lisans tezi
Pekdoğan, Kanak, 2015 (3)	Karma yöntem	Okul öncesi öğretmenliği öğrencileri (53 kişi)	Okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcılık kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeleri metaforlar aracılığıyla ortaya çıkarmaktır	Metafor	İçerik analizi	Makale
Çetingöz, 2012 (4)	Durum çalışması	dört ana sınıfı öğretmeni	anasınıfı öğretmenlerinin yaratıcı etkinlikler planlama hakkındaki görüş ve değerlendirmelerini belirlemek	Açık uçlu görüşme formu	İçerik Analizi	Makale
Çakır, Yalçın & Yalçın, 2019 (5)	Karma Yöntem	50 öğretmen adayı	Montessori yaklaşımı temelli STEM etkinliklerinin okul öncesi öğretmen adaylarının; yaratıcılık becerilerinin gelişimleri üzerinde biretkisinin olup olmadığını tespit etmek	Yarı yapılandırılmış mülakat formu	İçerik analizi	Makale
Özer, Polat, 2019 (6)	Olgu bilim	6 ebeveyn	Ebeveynlerin okul öncesi dönemdeki çocuklarının yaratıcılıklarını geliştirmeye ilişkin deneyimlerini ortaya koymaktır	Yarı yapılandırılmış görüşme	İçerik analizi	Makale
Karlıdağ, 2018 (7)	Olgu Bilim	6 okul öncesi öğretmeni	öğretmenlerin yaratıcılık kavramına ilişkin görüşlerini belirlemek	Yarı yapılandırılmış görüşme formu	Betimsel analiz	Makale
Ektem, 2017 (8)	Betimleyici durum çalışması	46 okul öncesi öğretmen adayı	okul öncesi öğretmen adaylarının uygulama okullarındaki gözlemlerine göre, yaratıcılığı geliştirmeye yönelik ne tür	Açık uçlu Görüşme formu	Betimsel analiz	Makale

			<i>etkinlikler yapıldığını, bu etkinlikleri yeterli bulup-bulmadıklarını, yaratıcılığı ve yaratıcı düşünmeyi geliştiren ve engelleyen etmenleri belirlemek ve bu konudaki önerilerini almak</i>			
Noyat, Karahan, Alakuş, 2019 (9)	<i>nitel araştırma</i>	<i>80 anasınıfı öğrencisi</i>	<i>Görsel Sanatlar Eğitiminde Montessori Eğitimi Yaklaşımının, Okul Öncesi Çocuklarının Yaratıcılık Gelişimlerine Etkisi var mıdır? Sorusuna yanıt aramak</i>	<i>Gözlem formu</i>	<i>Betimsel analiz</i>	<i>Makale</i>
Tok,2015 (10)	<i>Nitel</i>	<i>130 öğretmen adayı</i>	<i>okul öncesi öğretmen adaylarının “yaratıcılık” kavramına ilişkin metaforlarının incelenmesidir</i>	<i>Metaphor</i>	<i>İçerik analizi</i>	<i>Makale</i>
Özkan, 2016 (11)	<i>Karma</i>	<i>15 okul öncesi öğretmeni</i>	<i>okul öncesi eğitim kurumlarındaki öğrencilerin yaratıcılık düzeyleri ile öğretmenlerin yaratıcılık gelişimine ve okul öncesi eğitim programına yönelik görüşleri ve uygulamalarını belirlemek</i>	<i>Yarı yapılandırılmış görüşme formu</i>	<i>Betimsel analiz</i>	<i>Yüksek lisans tezi</i>

Adım 4. Nitel Araştırma Bulgularını Entegre Etmek ve Analiz Etmek için Metasentez Tekniklerinin Seçimi ve

Yürütülmesi: Bu çalışmada, incelenen çalışmaları karşılaştırmalı olarak analiz eden bir yöntem kullanılmıştır. Kullanılan bu yaklaşım Tong ve diğerleri. (2008), Noblit ve Hare (1988) ve Campbell ve diğerleri tarafından belirtilen tekniklerin bileşimidir. Araştırmacıların makaleleri defalarca okuduğundan emin olmak, araştırma raporlarından elde edilen bulguları analiz etmek ve yeniden yorumlamak için birinci, ikinci ve üçüncü dereceden veri formatları kullanılmaktadır (Erwin ve diğerleri 2011). Birinci dereceden veriler, birincil çalışmalarda doğrudan alıntılar, ikinci dereceden olanlar araştırmacılar tarafından geliştirilen yorumlayıcı temalardır ve üçüncü dereceden veriler, dahil edilen çalışmaların sentezinden türetilen yeni ve ortak temalardır.

Adım 5. Bulguların Çalışmalarda Sentezlenmesi: Meta-sentez araştırmasının en önemli adımı, nitel verilerin sentezidir. Bu bağlamda çalışmaların birinci ve ikinci dereceden verileri bulgular bölümünde sunulmaktadır.

Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları

Araştırmada geçerlilik ve güvenilirliği sağlamak için çalışmanın amacı ve araştırma soruları açık bir şekilde ifade edilmiştir. Bulguların geçerliliğini sağlamak için veri toplama metodu ve ölçütler şekilde aktarılmıştır. Alan yazınlarının incelenmesi sonucunda konuyla ilgili elde edilen çalışmaların sayısı ve çalışmaya dahil edilen ve edilmeyenlerin açıklanması (sınırlılıklarda) detaylı bir şekilde sunulmuştur. Çalışmaların okuyucu tarafından daha kolay anlaşılması için tablolar ve grafikler halinde sunulmuştur. Verilerin çözümlenmesi ve ortak temaların oluşturulması ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır. Bunların yanı sıra, Miles ve Huberman (1994) tarafından

açıklandığı gibi, bulguların mevcut alanyazın ve kavramsal çerçeve ile ilişkisi de dikkate alınmıştır. Veri analizinde birden fazla araştırmacının bir arada çalıştığı durumlarda en az %70 düzeyinde bir güvenilirlik yüzdesine ulaşmak gerekmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Kodlayıcılar arası güvenilirlik; okul öncesi eğitimde yaratıcılık konusunda yapılan çalışmalarda hedeflenen amaçlara yönelik bulgular teması için .83 [5/(5+1)]; çalışmaların örneklem gruplarına yönelik bulgular teması için .80 [4/(4+1)]; çalışmaların veri toplama araçlarına yönelik bulguları teması için .83 [5/(5+1)]; çalışmaların sonuçlarına yönelik bulgular teması için .86 [13/(13+2)] olarak hesaplanmıştır. Tüm temalar için ayrı ayrı hesaplanan kodlayıcılar arası güvenilirlik değerlerinin ortalaması .83'tür. Araştırma süreci, araştırmacı ve Eğitim Programları ve Öğretimi alanında öğretim üyesi olan bir uzman arasındaki teyit ve görüş birliği ile yürütülmüştür.

Araştırmada çalışmanın doğası gereği literatür taraması yapıldığı ve insanlar üzerinde bir uygulama yapılmadığı için etik kurul onayı alınmamıştır. Ancak araştırmada tüm etik kurallara uyulmuştur.

BULGULAR

Araştırmada öncelikli olarak, okul öncesi eğitimde yaratıcılık ile ilgili yapılan çalışmalar, hedeflenen amaçlara göre analiz edilmiştir. Analiz sonucunda 6 alt tema ortaya çıkmıştır. Bunlar, “yaratıcılık kavramına ilişkin metaforlar” (A3, A10), “yaratıcılık etkinlikleri ve uygulamaları ile ilgili görüşler” (A4, A8, A11), “Montessori yaklaşımının yaratıcılığa etkisi” (A5, A9) “yaratıcılıkta ebeveyn etkisi” (A6), “okul öncesi programında yaratıcılık” (A2), “yaratıcılık kavramına yönelik görüşler” (A1, A7) temalarıdır. Çalışmalar en çok yaratıcılık etkinlikleri ve uygulamaları ile ilgili görüşleri belirlemek amacıyla yapılmıştır. Yaratıcılık kavramına ilişkin metaforlar ve yaratıcılık kavramına ilişkin görüşleri belirlemek amaçları da onları takip etmektedir. En az hedeflenen amaçlar ise yaratıcılıkta ebeveyn etkisi ve okul öncesi programında yaratıcılığın nasıl ele alındığını incelemek amaçları olmuştur.

İkinci olarak, okul öncesi eğitimde yaratıcılık alanında yapılan çalışmalarda hangi örneklem gruplarının tercih edildiğine yönelik analiz yapılmıştır. Analiz sonucunda 5 tema belirlenmiştir. Bunlar “okul öncesi öğretmen adayları” (A1, A3, A5, A8, A10), “okul öncesi öğretmeni” (A1, A4, A7, A11), “ebeveyn” (A6), “okul öncesi öğrencileri” (A9), “okul öncesi program kitapları” (A2) temalarıdır. Yapılan çalışmalarda en çok okul öncesi öğretmen adayları örneklem grubu olarak tercih edilmiştir. Okul öncesi öğretmen adayları örneklem grubunu okul öncesi öğretmenleri örneklem grubu takip etmektedir. En az tercih edilen örneklem gruplarının ise okul öncesi eğitim döneminde çocuğu olan ebeveynler, okul öncesi öğrencileri ve okul öncesi eğitim program kitapları olduğu görülmektedir.

Üçüncü olarak, okul öncesi eğitimde yaratıcılık alanında yapılan çalışmalarda kullanılan yöntemler analiz edilmiştir. Bu analiz sonucunda “nitel”, “karma”, “durum çalışması”, “olgu bilim”, “diğer” yöntemlerin tercih edildiği görülmüştür. Çalışmalarda en çok tercih edilen yöntem nitel yöntem (A1, A2, A9, A10) olarak belirtilmiştir. Nitel yöntemi sırasıyla karma yöntem (A3, A5, A11), durum ve olgu bilim çalışması yöntemleri takip etmektedir.

Dördüncü olarak, okul öncesi eğitimde yaratıcılık alanında yapılan çalışmalarda kullanılan veri toplama araçları analiz edilmiştir. Bunun sonucunda çalışmalarda odak grup görüşmesi, döküman inceleme, metafor, açık uçlu görüşme formu, yarı yapılandırılmış görüşme, gözlem gibi veri toplama araçları kullanıldığı görülmüştür.

Çalışmalarda en çok kullanılan veri toplama aracı 4 çalışmada (A5, A6, A7, A11) kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formudur. Açık uçlu görüşme formu ve metaforun ikişer çalışmada; odak grup görüşmesi, döküman incelemesi, ve gözlemin birer çalışmada kullanıldığı görülmektedir.

Son olarak ise araştırmanın 5. Alt problem olan “Okul öncesi eğitimde yaratıcılık konusunda yapılan araştırmalarda hangi sonuçları elde edilmiştir” sorusunu yanıtlamak için okul öncesi eğitimde yaratıcılık alanında yapılan araştırmaların sonuçları analiz edilmiştir. Analiz sonucunda oluşturulan tema ve alt temalar Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3. Çalışmaların Sonuçlarına Yönelik Bulgular

<i>Tema</i>	<i>Alt tema</i>	<i>Örnek çalışmalar</i>	<i>Frekans</i>
<i>Yaratıcılık Tanımları</i>	<i>Ebeveyn</i>	<i>A6</i>	<i>1</i>
	<i>Öğretmen</i>	<i>A1, A, A11</i>	<i>3</i>
	<i>Öğretmen Adayları</i>	<i>A, A10</i>	<i>2</i>
<i>Erken Çocukluk Döneminde Yaratıcılık</i>	<i>Önem</i>	<i>A1, A7, A11</i>	<i>3</i>
<i>Yaratıcılığı Etkileyen Etmenler</i>	<i>Geliştiren</i>	<i>A6, A, A8, A11</i>	<i>4</i>
	<i>Engelleyen</i>	<i>A1, A7, A8, A11</i>	<i>4</i>
<i>Eğitim Programlarının Yaratıcılığa Etkisi</i>	<i>Okul Öncesi Programı</i>	<i>A2, A11</i>	<i>2</i>
<i>Yaratıcılıkta Etkinlikler</i>	<i>STEM</i>	<i>A5</i>	<i>1</i>
	<i>Montessori</i>	<i>A9</i>	<i>1</i>
	<i>Diğer</i>	<i>A4, A6, A8</i>	<i>3</i>

Tablo 3’te görüldüğü gibi “yaratıcılık tanımları” temasında ebeveyn, öğretmen adayı ve öğretmen alt temaları, “erken çocukluk döneminde yaratıcılık” temasında önem alt teması, “yaratıcılığı etkileyen etmenler” temasında geliştiren ve engelleyen alt temaları, “eğitim programlarının yaratıcılığa etkisi” temasında okul öncesi programı alt teması, “yaratıcılıkta etkinlikler” temasında ise STEM, Montessori, diğer alt temaları oluşturulmuştur.

Çalışmaları analiz etmek ve yeniden yorumlamak için birinci dereceden, ikinci dereceden ve üçüncü dereceden yapıların biçimi kullanılmıştır. Birinci dereceden yapılar (first order); katılımcıların kendi deneyimlerini ve yorumlarını temel alarak doğrudan geribildirimlerinden oluşmaktadır. İkinci derece yapılar (second order); özgün çalışmaların yazarları tarafından yapılan yorumlardır. Üçüncü derece yapılar ise; sentez aşamasıdır. Araştırmayı yapan kişi birinci derece ve ikinci dere yapıları inceleyerek ve sentezleyerek araştırmaya kendi yorumunu katar (Erwin, Brotherson, Summers, 2011; Vassilev, Rogers, Kennedy, Koetsenruijter, 2014).

Yaratıcılık Tanımı

Yaratıcılık tanımı temasında ebeveyn, öğretmen, öğretmen adayları temalarına yer verilmiştir. Burada ebeveyn, öğretmen ve öğretmen adaylarının yaratıcılık tanımları belirtilmiştir. Ebeveynlerden bazıları yaratıcılığı “Önceden olmayan, hiç kimsenin yapmadığı bir şey” (A6); “Yaratıcılık deyince aklıma üretmek geliyor, yani olmayan bir şeyi ortaya koymak üretmek, farklı açılardan bakmak geliyor” (A6) şeklinde tanımlamışlardır. Öğretmen adayları “Yaratıcılık baykuş gibidir, çünkü herkeste ortaya çıkmayabilir.” (A3); “Yaratıcılık müzik gibidir. Çünkü herkesin farklı ezgisidir” (A10) şeklinde tanımlamışlardır. Öğretmenler ise “Kutunun dışında düşünmek”. (A1); Orijinal olanı yakalayabilmektir” (A11) şeklinde tanımlamışlardır. Katılımcıların görüşleriyle birincil yapıların olduğu çalışmaların yazarları da “Öğrenciler en çok alışılmadık özgün ürünler oluşturma olarak tanımlamışlardır”. (A10); “Öğretmenlerin yaptıkları tanımlar yaratıcılığın özgünlük boyutunu ifade ettiğinden literatürle örtüşmektedir”. (A1) şeklinde yorumlayarak ikincil derece yapıları oluşturmuşlardır.

Erken Çocukluk Döneminde Yaratıcılık

Erken çocukluk döneminde yaratıcılık temasında önem alt temasına yer verilerek erken çocukluk döneminde yaratıcılık ile ilgili görüşler belirtilmiştir. Katılımcılar; “Sınıf ortamında çocukların yaratıcılığını desteklemeye önem verdiğim için, aktivitelerde çocuklara herhangi bir özel çerçeve vermeden orijinal ürünler yaratmalarını destekliyorum. (A1); Erken çocukluk dönemi hızlı bir gelişimin görüldüğü dönemdir. Bu nedenle bu dönemde çocuğun yaratıcılık gibi bir yeteneğin desteklenmesi çocuğun geniş bir ufka sahip olması ve ileride parlak fikirler üretebilmesi açısından önemlidir.”(A7); Okul öncesi dönem çocuğun yaratıcılığının hem fark edildiği hem de geliştirilmeye başlandığı dönem olarak kabul edilebilir.” (A11) şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir. Katılımcıların görüşleriyle birincil yapıların olduğu çalışmaların yazarları da “Araştırmaya katılan tüm öğretmenler erken çocukluk döneminde yaratıcılığın önemli olduğunu, yaratıcılığa değer verdiklerini ve farkında olduklarını açıklamışlardır”. (A1); “Öğretmenlerin erken çocukluk döneminde yaratıcılığın önemine yönelik görüşleri incelendiğinde, hepsinin yaratıcılığın önemli bir kavram olduğuna dair vurgu yaptıkları görülmektedir”. (A7); “Katılımcılardan büyük bir kısmı okul öncesi eğitimin çocuğun yaratıcılığını geliştirerek desteklediği şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir”. (A11) şeklinde yorumlayarak ikincil derece yapıları oluşturmuşlardır.

Yaratıcılığa Etki Eden Etmenler

Yaratıcılığa etki edenler temasında geliştiren ve engelleyen alt temalarına yer verilerek yaratıcılığı geliştiren ve engelleyen etmenler belirtilmiştir. Geliştiren etmenler temasında katılımcılar; “...onun için boyama yapıyoruz başka, evde kendimiz parmak boya falan seviyor. Ya da en son evde badana yaparken eline fırçayı verdim. Kolonlara bile girişti çocuk.”(A6); “Özgün etkinliklerin seçilmesi, artık materyallerin süreç içerisinde kullanılması, açık uçlu soruların sorulması ve hayal gücünü yansıtıcı çalışmaların yapılması yaratıcılığı destekleyen uygulamalardır. Yaratıcılığı desteklemek için çocukların yapılandırılmamış sanat etkinliklerinde çeşitli materyalleri kullanarak çalışmalar yapmaları önemli diye düşünüyorum. Çocukların çeşitli materyallerden özgün ürünler çıkarabilecekleri sanat çalışmalarının yapılması yaratıcılığı destekleyen önemli bir çalışmadır.” (A7) şeklinde

görüşlerini belirtmişlerdir. Katılımcıların görüşleriyle birincil yapıların oluştuğu çalışmaların yazarları da “Ebeveynler çocuklarının yaratıcılığını geliştirmek adına çeşitli etkinlikler yaptıklarını ifade etmiştir. Bunlar; kültürel etkinlikler, sanatsal etkinlikler, bilimsel etkinlikler, teknolojik etkinlikler ve oyun etkinlikleridir”. (A6); “Öğretmen adaylarının görüşlerine göre sınıf içinde yaratıcılığı geliştirmek için yapılması gerekenler; özgür öğrenme ortamları oluşturmak, farklı düşünme konusunda öğrencileri cesaretlendirmek, farklı düşüncelere hoşgörülü olmak, aktif katılım sağlamaktır”.(A8) şeklinde yorumlayarak ikincil derece yapıları oluşturmuşlardır.

Engelleyen etmenler temasında katılımcılar, “Sergilenmesi gereken şey çocukların yaratıcı ürünleridir. Ancak okul yöneticileri öğretmenlerin bunun yerine yaratıcı ürünleri kendilerinin yapmasını talep ediyor velilere güzel ürünler sunmak için.” (A1); “Çocuklara baskı yapmak ve sınırlandırmak onların yaratıcılığını engeller. Ayrıca her çocuktan aynı şeyi beklemek veya farklı düşüncelere karşı kapalı olmak yaratıcılığı engelleyen diğer unsurlardır.”(A7); “Kalıp şeklinde resimlerin boyatılması. Mesela, öğrencinin kendinden hiçbir şey katamayacağı bir çalışmadır. Öğrenci baskı altındaysa etkinliği görev bilip, kendinden bir şey katmaktansa bir an önce tamamlamayı amaçlıyor” (A8) şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir. Katılımcıların görüşleriyle birincil yapıların oluştuğu çalışmaların yazarları da “Katılımcılar erken çocukluk eğitiminde yaratıcılığın önündeki engeller olarak okul yöneticilerinin, velilerin ve öğretmenlerin olumsuz etkilerini en çok vurguladılar”. (A1); “Öğretmenlerin tümünün yanıtları incelendiğinde yaratıcılığı engelleyen unsurlar olarak; ailenin bu konudaki bilgi düzeyinin düşük olması, çocuğa uygun çevresel koşulların sağlanamaması, baskıcı davranma ve kalıpsal düşünme, sınırlandırıcı davranışlar sergileme, bireysel farklılıkları önemsememe durumlarını ifade ettikleri görülmüştür”.(A7); “Öğretmen adaylarının görüşlerine göre yaratıcılığı engelleyen sınıf içi etmenler; yönlendiren/müdahaleci öğretmen tutumu, sınırlandırılmış etkinlikler/ortamlar, yaratıcı düşüncenin teşvik edilmemesi, yargılayıcı öğretmen tutumları, katı kurallar, öğretmen merkezli eğitim sistemi, ezberci eğitim sistemi, ön yargılardır”.(A8) şeklinde yorumlayarak ikincil derece yapıları oluşturmuşlardır.

Eğitim Programlarının Yaratıcılığa Etkisi

Eğitim Programlarının Yaratıcılığa Etkisi temasında okul öncesi eğitim programları adlı alt tema oluşturulmuştur. Katılımcılar okul öncesi eğitim programı hakkında “Çocuğu merkeze aldığı ve çocuğun istekleri doğrultusunda etkinlikler planlandığı için yaratıcılıklarını arttırmıştır.” (A11); “Eski planda çocuklar daha çok öğretmen merkezliydi. Öğretmen önüne her şeyi koyuyordu, kesiyorlardı, yapıştırıyorlardı. Ama bu program daha esnek ve öğrenci merkezli” (A11) şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir. Katılımcıların görüşleriyle birincil yapıların oluştuğu çalışmaların yazarları da “Katılımcılar programın esnek olması, öğretmen ve öğrenciyi gün içerisinde rahat bırakması, çocukların ilgisi ve ihtiyaçları doğrultusunda etkinlikler düzenlenmesi ve çocuk merkezli bir program olması, çocuklara gün akışı dâhilinde çeşitli açık uçlu sorularla düşünmeye sevk etmesi açısından yaratıcılığı olumlu yönde etkilediğini belirtmişlerdir”.(A11); “Programın temel özellikleri arasında yaratıcılığın ön planda olduğunun belirtilmesi bu kavrama verilen önemi göstermektedir. Öğretmenlerinin her gelişim alanında ve her etkinlikte bu doğrultuda ilerlemeleri gerektiği görülmüştür”. (A2) şeklinde yorumlayarak ikincil derece yapıları oluşturmuşlardır.

Yaratıcılıkta Etkinlikler

Yaratıcılıkta Etkinlikler temasında STEM, Montessori ve Diğer alt temaları oluşturulmuştur. Katılımcılar, “Çocuklara kendi istedikleri gibi resimler yaptırıyordu. Etkinliklerde renkleri istediği gibi kullanmalarına izin veriyordu” (A8) şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir. Katılımcıların görüşleriyle birincil yapıların olduğu çalışmaların yazarları da “Araştırmada Montessori Eğitimi Yaklaşımının okul öncesi çocukların yaratıcılık gelişimlerine olumlu yönde etkilediği sonucuna varılmıştır”. (A9); “Yaratıcılığı geliştiren etkinliklere yer verildiğini belirten öğretmen adayları, en çok uygulanan etkinliğin resim/boyama yapma olduğunu ifade etmişlerdir. Bu etkinliği sırasıyla; oyun hamuru ile şekiller yapma, drama etkinlikleri ve hikâye tamamlama izlemiştir”. (A8) şeklinde yorumlayarak ikincil derece yapıları oluşturmuşlardır.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu araştırmanın amacı, Türkiye’de okul öncesi eğitiminde yaratıcılık alanında yapılan nitel araştırmaların meta-sentez yöntemi kullanılarak incelenmesi ve okul öncesi eğitimde yaratıcılık konusunda eğilimi ortaya koymaktır. Bu konuda yapılan araştırmalar incelendiğinde, okul öncesi eğitimi döneminde yaratıcılık etkinlikleri ve uygulamaları hakkındaki görüşleri belirlemek amacıyla yapılan araştırmaların çoğunlukta olduğu, bunun yanında yaratıcılıkta ebeveyn etkisi ve okul öncesi eğitim programında yaratıcılığın incelenmesi amaçlı çalışmaların sınırlı sayıda olduğu sonucuna varılmıştır. Araştırmalar incelendiğinde, okul öncesi eğitimi döneminde yaratıcılık etkinlikleri ve uygulamaları hakkındaki görüşleri belirlemek amacıyla yapılan araştırmaların çoğunlukta olduğu, bunun yanında yaratıcılıkta ebeveyn etkisi ve okul öncesi eğitim programında yaratıcılığın incelenmesi amaçlı çalışmaların sınırlı sayıda olduğu sonucuna varılmıştır. Araştırmaların örneklem grupları incelendiğinde, genellikle okul öncesi öğretmenleri ve öğretmen adayları ile çalışıldığı; ebeveynler, okul öncesi öğrencileri ve öğretim programlarının çoğu kez örneklem gruplarına dahil edilmediği belirlenmiştir. Örneklem gruplarının okul öncesi öğretmenleri ve öğretmen adaylarının arasından seçilmesi, daha kolay ulaşılabilir olmasından, verilerin bu örneklem gruplarında nispeten daha kolay toplanabilmesinden ve etkinlik sonuçlarının daha çabuk gözlenebilmesinden kaynaklanıyor olabilir. Okul öncesi dönemi öğrencilerinin de en az tercih edilen örneklem grubu arasında yer alması ise buldukları yaş aralıkları sebebiyle bu örneklem grubunda veri toplama ve buna bağlı olarak sonuçları değerlendirmede karşılaşılan zorluklar ile açıklanabilir. Veri toplama araçları incelendiğinde de okul öncesi eğitimi döneminde yaratıcılık alanında yapılan çalışmalarda sıklıkla yarı yapılandırılmış görüşme formlarının kullanıldığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Araştırmaların sonuçları incelenerek, yaratıcılık tanımları, erken çocukluk döneminde yaratıcılığın önemi, yaratıcılığı geliştiren ve engelleyen etmenler, yaratıcılıkta etkinlikler, okul öncesi eğitim programlarında yaratıcılık temaları adı altında ele alınmıştır. Katılımcıların yaratıcılık tanımlarının “özgün ürünler oluşturma” çatısı altında toplandığı görülmüştür (Alkuş ve Olgan, 2014; Pekdoğan, Kanak, 2015; Tok, 2015; Karlıdağ, 2018; Özer, Polat, 2019). Orijinallik boyutu; bireyin olaylar karşısında herkesten farklı, kendine özgü, alışılmışın dışında fikirler ve ürünler ortaya koymasındır (Fisher, 1995). Katılımcıların, özgün ürünler oluşturma, orijinal olanı yakalayabilmek gibi yaptıkları tanımlamalar yaratıcılığı orijinallik boyutuyla ele aldıklarını göstermektedir. Aynı zamanda

katılımcıların erken çocukluk eğitiminde yaratıcılığın önemli olduğunun farkında oldukları ve erken çocukluk eğitiminde yaratıcılığın önemine vurgu yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır (Alkuş ve Olgan, 2014; Karlıdağ, 2018; Özkan, 2016). Günümüzde yaratıcılık kavramından, görsel ve yazılı medyada, öğretmenlere yapılan hizmet içi eğitimlerde, okullarda ve daha birçok alanda sıklıkla bahsedilmesi, toplumda yaratıcılık kavramı ile ilgili farkındalık ve ilgi oluşturmuş, yaratıcılığı popüler bir kavrama dönüştürmüştür. Bu da katılımcıların erken çocukluk eğitiminde yaratıcılığın önemini farkında olmasını sağlamış olabilir. Gardner (1982), erken çocukluk dönemindeki çocukların yüksek düzeyde yaratıcı yetenekleri bulunduğunu belirtmiştir. Bu dönemde çocuğun yaratıcılığını geliştirmesi için verilecek her türlü destek büyük önem arz etmektedir. Bu nedenle erken çocukluk döneminde yaratıcılığın önemli bir yere sahip olduğu söylenebilir. Bununla birlikte okul öncesi dönemde yaratıcılığı geliştirmek adına çocukla birlikte kültürel, sosyal, sanatsal, bilimsel, teknolojik etkinlikler yapılması ve aynı zamanda oyun etkinliklerine de yer verilmesi gerektiği; özgür öğrenme ortamları oluşturma, farklı düşünme konusunda öğrencileri cesaretlendirmenin yaratıcılığı geliştirmekte etkili olduğu; yaprak, kozalak gibi doğal materyallerin; ipler, boncuklar, plastik şişeler gibi artık materyallerin; lego, tahta blok gibi yapı oyunlarında kullanılan materyallerin; oyun hamuru, kum, seramik, çeşitli boyalar gibi sanat materyallerinin çocukların yaratıcılığını destekleyen ve geliştiren materyaller olduğu sonuçlarına varılmıştır (Özkan, 2016; Ektem, 2017; Karlıdağ, 2018; Özer ve Polat, 2019). Philip (2017) ve Udamtamanupab (2020) da çalışmalarında etkinlikler, oyunlar ve yaratıcılığı destekleyici materyallerle uygulamaların yaratıcılığı geliştiren etmenler olduğunu belirtmişlerdir. Oyun, çocuğun aktif katılımı ile uygulanan sınıf içi etkinlikler, kullanılan materyaller çocukların kendilerini rahatça ifade etmeleri ve cesaretlenmeleri, hayal güçlerinin de etkisiyle yaratıcılıklarını ortaya çıkarmaları, durumları ve olayları yorumlayabilmeleri, olayları canlandırabilmeleri gibi kazanımlar sağlayabilmektedir. Yaratıcılığı geliştiren bu etmenlerin yanında engelleyen etmenler de yer almaktadır. İncelenen araştırmalarda yaratıcılığı engelleyen etmenlerin okul yöneticilerinin, velilerin ve öğretmenlerin olumsuz etkileri, ailenin bu konudaki bilgi düzeyinin düşük olması, çocuğa uygun çevresel koşulların sağlanamaması, baskıcı davranma ve kalıpsal düşünme, sınırlandırıcı davranışlar sergileme, bireysel farklılıkları önemsememe olduğu sonuçlarına varılmıştır (Alkuş ve Olgan, 2014; Özkan, 2016 Ektem, 2017; Karlıdağ, 2018). Aslan ve Cansever (2009) de yaptıkları araştırma sonucunda ailenin yaratıcılığın önemine ilişkin bilgi düzeyinin düşük olmasının ve okul yöneticilerinin tutumunun yaratıcılığı engelleyen unsurlar olduğu sonucuna ulaşımlardır. Herrmann (2003) da çocukların doğuştan gelen yaratıcı özelliklere sahip olduklarını ancak ailelerinin baskıcı kurallarını kabul ettiklerinde ve eğitim almaya başladıklarında, yaratıcılık yetilerini kaybetmeye başladıklarını belirtmiştir. “Okul öncesi 2012 eğitim programının yaratıcılığa etkisi” temasında ele alınan sonuçlarda, programın temel özellikleri arasında yaratıcılığın ön planda olduğunun belirtilmesinin bu kavrama verilen önemi gösterdiği, programın esnek olması, çocukların ilgisi ve ihtiyaçları doğrultusunda etkinlikler düzenlenmesi ve çocuk merkezli bir program olması, çocuklara gün akışı dâhilinde çeşitli açık uçlu sorularla düşünmeye sevk etmesi açısından yaratıcılığı olumlu yönde etkilediği sonuçlarına varılmıştır (Karahana,2016; Özkan, 2016).

ÖNERİLER

Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda; Okul öncesi eğitim döneminde çocuğu bulunan ailelere yaratıcılık ile ilgili bilgilendirici seminerler düzenlenmeli böylece ebeveynlere farkındalık kazandırılmalıdır. Aynı zamanda okul öncesi öğretmenlerine “çocukta yaratıcılığı geliştiren etkinlikler” adlı hizmet içi eğitim düzenlenerek derslerinde kullanabilecekleri yaratıcılığın gelişmesinde yardımcı olan etkinlik seçeneklerinin çoğaltılması sağlanmalıdır. Bunun yanında okul öncesi dönemden itibaren çocuklara üst düzey düşünme becerilerine ilişkin eğitimler verilerek, gelecekte karşılaşacakları karmaşık problemlere çözümler üretebilmeleri ve böylece yaratıcılıklarını geliştirmeleri sağlanmalıdır. Özellikle Montessori, STEM gibi uygulamalara daha çok yer verilmelidir. Bu çalışma okul öncesi eğitimde yaratıcılık alanıyla sınırlı olduğundan farklı öğretim kademelerinde de yaratıcılık ile ilgili meta sentez çalışmaları yapılmalıdır.

Etik Metni

“Bu makalede dergi yazım kurallarına, yayın ilkelerine, araştırma ve yayın etiği kurallarına, dergi etik kurallarına uyulmuştur. Makale ile ilgili doğabilecek her türlü ihlallerde sorumluluk yazar(lar)a aittir.”

Yazar(lar)ın Katkı Oranı Beyanı: İlk yazarın bu makaleye katkı oranı %50’dir. İkinci yazarın da bu makaleye katkı oranı %50’dir.

KAYNAKÇA

Adıgüzel, Ö. (2012). *Eğitimde yaratıcı drama*. Naturel Yayınevi.

Alfonso-Benlliure, V., Meléndez, J. C., & García-Ballesteros, M. (2013). Evaluation of a creativity intervention program for preschoolers. *Thinking Skills and Creativity, 10*, 112-120. <https://doi.org/10.1016/j.tsc.2013.07.005>

Aljashaam, H. (2017). *Creativity in saudi arabian preschool settings: Teachers' perspectives*. [Unpublished Doctoral dissertation]. University of Hull.

Alkuş, S., & Olgan, R. (2014). Pre-service and in-service preschool teachers' views regarding creativity in early childhood education. *Early Child Development and Care, 184*(12), 1902-1919. <https://doi.org/10.1080/03004430.2014.893236>

Ariffin, A., & Baki, R. (2014). Exploring beliefs and practices among teachers to elevate creativity level of preschool children. *Mediterranean Journal of Social Sciences, 5*(22), 457. <http://dx.doi.org/10.5901/mjss.2014.v5n22p457>

Aslan, N., & Cansever, B. A. (2009). Eğitimde yaratıcılığın kullanımına ilişkin öğretmen tutumları. *Tünav Bilim Dergisi, 2*(3), 333-340.

Aspfors, J., & Fransson, G. (2015). Research on mentor education for mentors of newly qualified teachers: A qualitative meta-synthesis. *Teaching and Teacher Education, 48*, 75-86. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2015.02.004>

- Bora, A., Erdoğan, N., Bora, T., & Üstün, İ. (2016). *Boşuna mı okuduk?: Türkiye’de beyaz yakalı işsizliği*. İletişim Yayınları.
- Cheung, R. H. P., & Leung, C. H. (2013). Preschool teachers' beliefs of creative pedagogy: Important for fostering creativity. *Creativity Research Journal*, 25(4), 397-407. <https://doi.org/10.1080/10400419.2013.843334>
- Çakır, Z., Yalçın, S. A., & Yalçın, P. (2019). Montessori yaklaşım temelli stem etkinliklerinin okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcılık becerilerine etkisi. *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 4(2), 392-409. <https://doi.org/10.21733/ibad.548456>
- Çalık, M., & Sözbilir, M. (2014). İçerik analizinin parametreleri. *Eğitim ve Bilim*, 39(174), 33-38. <http://dx.doi.org/10.15390/EB.2014.3412>
- Çetingöz, D. (2012). Ana sınıfı öğretmenlerinin yaratıcı etkinlikler planlamaya ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 1-10.
- Ektem, I. S. (2017). Okul öncesi öğretmen adaylarının görüşlerine göre uygulama okullarındaki etkinliklerin yaratıcılık bağlamında değerlendirilmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(26), 523-547. <https://doi.org/10.14520/adyusbd.336491>
- Erwin, J. E., Brotherson, J. M. & Summers, A. J. (2011) Understanding qualitative metasynthesis : issues and opportunities in early childhood intervention research, *Journal of Early Intervention*, 33(3), 186-200.
- Fisher, R. (1995). *Teaching children to think*. Stanley Thornes Ltd.
- Gale, T. (2005). Creativity: Definition, description, common problems, parental concerns, resources. *Encyclopedia Of Children’s Health: Infancy Through Adolescence*. 1(2).
- Gardner, H. (1982). *Art, mind, and brain: A cognitive approach to creativity*. Basic Books.
- Glăveanu, V. P. (2011). Children and creativity: A most (un) likely pair?. *Thinking Skills And Creativity*, 6(2), 122-131. <https://doi.org/10.1016/j.tsc.2011.03.002>
- İflazoğlu Saban, A., & Erden Özcan, Ş. (2020). An investigation of pre-school teachers’ creativity perceptions through metaphors. *Pedagogies: An International Journal*, 1-17.
- Karahan, G. (2016). *2012 okul öncesi eğitim programının yaratıcılık açısından incelenmesi*. (Yayın No. 429618) [Yüksek Lisans Tezi]. Atatürk Üniversitesi. Ulusal Tez Merkezi.
- Karlıdağ, İ. (2018). Okul öncesi öğretmenlerinin yaratıcılık kavramına ilişkin görüşler. *Journal Of International Social Research*, 11(56). <http://dx.doi.org/10.17719/jisr.20185639030>
- Kılıç, F. (2013). Pre-school teachers’ perceptions regarding the concept of creativity: A metaphorical study. *International Journal Of Social And. Science & Education*, 1(4), 122-134.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: a methods sourcebook*. SAGE Publishing.
- Noblit, G. W., & Hare, R. D. (1988). *Meta-ethnography: Synthesizing qualitative studies*. SAGE Publishing.
- Noyat, Ş., Karahan, Ç. İ., & Alakuş, A. O. (2018). Okul öncesi montessori eğitimi yaklaşımında sanat eğitimi ve yaratıcılık. *Dicle University Journal Of Ziya Gokalp Education Faculty*, (34), 48-59. <https://doi.org/10.14582/DUZGEF.1902>
- Özer, M., & Polat, A. Y. (2019). Okul öncesi dönemde yaratıcılığı geliştirmeye yönelik farklı sosyoekonomik düzeydeki ebeveyn deneyimlerinin incelenmesi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 7(3), 1309-1327.

- Özkan, H. (2016). *Okul öncesi eğitim kurumlarındaki öğrencilerin yaratıcılık düzeyleri ile öğretmenlerin yaratıcılık gelişimine ve okul öncesi eğitim programına yönelik görüşleri ve uygulamaları*. (Yayın No.446350) [Yüksek Lisans Tezi]. Erciyes Üniversitesi. Ulusal Tez Merkezi.
- Pekdoğan, S., & Kanak, M. (2015). Okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcılığa ilişkin algıları: metafor analizi örneği. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, (3), 138-147.
- Philip, E. (2017). *Teachers' conceptualizations of creativity in early childhood educational contexts*. (Unpublished Doctoral dissertation). University of Colorado.
- Polat, S., & Osman, A. Y. (2016). Meta-sentez: Kavramsal bir çözümleme. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 4(2), 52-64. <http://dx.doi.org/10.14689/issn.2148-2624.1.4c2s3m>
- Routledge, R., Gute, G., Gute, D. S., Nakamura, J., & Csikszentmihalyi, M. (2014). The early lives of highly creative persons: The influence of the complex family. *In The Systems Model Of Creativity*, 293-317. <https://doi.org/10.1080/10400410802391207>
- Sandelowski, M., & Barroso, J. (2003). Classifying the findings in qualitative studies. *Qualitative Health Research*, 13(7), 905-923. <https://doi.org/10.1177/1049732303253488>
- Tok, E. (2015). Okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcılık kavramına ilişkin algılarının metafor analizi yoluyla incelenmesi. *International Journal Of New Trends In Arts, Sports & Science Education*, 4(2), 1-8.
- Tong, A., Flemming, K., McInnes, E., Oliver, S., & Craig, J. (2012). Enhancing transparency in reporting the synthesis of qualitative research: ENTREQ. *BMC medical research methodology*, 12(1), 181.
- Udomtamanupab, S. I. R. A. T. A. M. (2020). *Developing creativity in early childhood education: a comparative analysis of two case studies in preschools in Thailand*. [Doctoral dissertation]. Liverpool John Moores University.
- Vatansever, A., & Yalçın, M. G. (2018). *Ne ders olsa veririz: Akademisyenin vasıfsız işçiye dönüşümü*. İletişim Yayınları.
- Yenilmez, K. & Yolcu, B. (2007). Öğretmen davranışlarının yaratıcı düşünme becerilerinin gelişimine katkısı. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 18, 95-105.
- Walsh, D., & Downe, S. (2005). Meta-synthesis method for qualitative research: a literature review. *Journal of advanced nursing*, 50(2), 204-211. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2648.2005.03380.x>